

Glimtar från Kinnekulle

Källa: Lidköpings Tidning den 5 juni 1968

Denna bild visar hur det gick till att ta en svängom på Lurö 1019. Det är ett gäng glada sjöturister från Hällekisbygden. Det var visserligen ett något knöligt dansgolv, men vad spelade det för roll. På den tiden kunde man konsten att hålla balansen i hambon. Av dem som spelade dansmusiken syns bara trumslagaren längst ut till höger. Klämodet var nog en aning annorlunda än vad det är idag. Vi ser damerna i långa kjolar och breda hattar och herrarna i keps och halmhattar samt den på den tiden moderna s.k. "knallhatten" var huvudbonad för många på den tiden.

Ledningen vid cementfabriken i Hällekis anordnade förr i världen lustresor för sina anställda till bl.a. Lurö, Bromö, Läckö och vissa andra platser i Vänern, men nu är dessa resor av allt att döma inte så uppskattade längre. Bogserbåten Hellekis jämte pråmen Oden var ofta på väg från Hönsäters hamn ut på en resa på Vänerns blå vatten med många glada sjöturister ombord. Färdmedlet är någon av de större öarna i Vänernakipelagen. Det var en resa under den tid då samhällets bilar kunde räknas på ena handens fingrar och då lustresorna till sjöss var en upplevelse för många.

På tal om sjön så låg vid Sjøråsåns utlopp i Sjøråsviken Sjørås kvarn och såg. Dessa båda rörelser är nu nedlagda men byggnaderna står kvar. Det är däremot inte den väderkvarn som låg på berget öster om stället Sjöberget. Signaturen hörde i yngre dar berättas om denna väderkvarn. Det var en gammal man som var född i Sjørås i mitten på förra seklet. Denna man hette Carl Kling och bodde på Sandrödjan vid Hällekis under många år.

Väderkvarnar vore vanliga även på en del andra håll i Kinnekullebygden men i Sjøråstrakten fanns bara denna väderkvarn som låg på ett berg och en fri och öppen plats vid Vänerstranden, där vinden fick riktigt tag i vingarna. Deras kraft reglerades av skärmar, som ditsattes allt efter vindstyrkan. Att äga en väderkvarn på den tiden var detsamma som att tjäna pengar. Betalningen för malningen utgick nämligen med visst sädesparti för varje förmald tunna.

I regel fick också mjölaren en god ekonomisk ställning. Han höll svin i anmärkningsvärd skala och ordspråket "fet som ett mjölnarsvin" antydde, att hans grisar ej utfordrades med blott sopmjöl utan även av en och annan skopa av böndernas. Det går en historia som jag hört på annat håll om hur man tullade i kvarnar förr i tiden. Mjölaren sporde drängen: "Har du tullat?" "Ja, svarade drängen. – Såg bonden det? "Tulla då en gång till, så att han ser det, annars tror han att vi glömt oss." När vår sagesman Carl Kling var åtta år brann väderkvarnen vid Sjöberget i Hällekis ner till grunden och dess saga var all.

De väderkvarnar som finns i Västergötland och andra landskap i Sverige utgör en turistattraktion av fascinerande slag, men framförallt kulturminnesmärken av största intresse och egenart, ty där väderkvarnarna reser sina väderbitna skrov på olika platser, utgöra de ett omistligt inslag i landskapsbilden och de äro oupplösligt förbundna med västgötanatur och gammal västgötaodling.

Apropå odling så satte man förr i tiden bruna bönor, alltid på Bedadagen, någon gång också bondbönor i trädgården – deras plats var annars åkern. Bondbönorna vore vardagsmat, bruna bönorna ofrånkomliga vid varje kala. Dill odlades allmänt. Den

användes till krydda på kräftorna. Kräftermet idkades i den detta avseende givande Sjøråsan. De medicinalväxter som planterades på många ställen utgjordes av renfana, libbesticka, malört och fläder. Av renfanan och flädern kokades te, det sistnämnda för förkylning. Malörten kokades, knöts i knippor och användes dels som malörtsbrännvin, som var en allmänt brukad magmedicin. Man stack ner ett par kvistar i en butelj och hällde brännvin på. Var det för beskt påslogs mera brännvin. Malörten trivdes ej överallt. Annars planterades den liksom de andra av medicinalväxterna invid stugorna.

/TEESS